

O‘ZBEKISTONNING YEVROOBLIGATSIYALAR BOZORIDAGI ISHTIROKI

G’afurov Olimjon G’olib og’li

*Mirzo Ulug’bek nomidagi O‘zbekiston Milliy univristeti
Iqtisodiyot fakulteti Moliya kredit kafedrasida o‘qituvchisi*

Abrueva Sevinch Akbar qizi

Mirzo Ulug’bek nomidagi O‘zbekiston Milliy univristeti talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekistonning yevroobligatsiyalar bozorida ishtiroki xususida fikr yuritilgan bo‘lib yevroobligatsiyalarning O‘zbekiston iqtisodiyotiga tasiri va ushbu ko‘rsatkichlari masalalari yoritilgan.

Tayanch iboralar: Yevroobligatsiya, bozor, bank tizimi, modernizatsiya, obligatsiya.

Annotation. This article discusses the participation of Uzbekistan in the Eurobonds market and highlights the impact of Eurobonds on the economy of Uzbekistan and issues of growth indicators.

Keywords: Eurobond, market, banking system, modernization, bond.

Аннотация. В данной статье рассматривается участие Узбекистана на рынке еврооблигаций и освещается влияние еврооблигаций на экономику Узбекистана и вопросы показателей роста.

Ключевые слова: Еврооблигации, рынок, банковская, система, модернизация, облигация.

O‘zbekiston yevroobligatsiyalari bozorida ishtiroki xususida fikr yuritilgan ekanmiz avvalo yevroobligatsiyalar nima ekanligiga tuxtalib o‘tamiz yevroobligatsiya moliyaviy “lahja”da yevrobond deyiladi. Bu emitent (qimmatli qog‘ozlar va qog‘oz pul chiqarish huquqiga ega bo‘lgan davlat, bank yoki idora) uchun xorij valyutaisda chiqarilgan uzoq muddatli qimmatbaho qog‘ozlardir. Boshqacha aytganda, bu qarz majburiyati bo‘lib, muayyan vaqtdan so‘ng yevrobondlar kerak. Maqolamizda O‘zbekistonning yevroobligatsiyalar bozorida o‘rni haqida malumot beramiz.

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyat Milliy banki London fond birjasida umumiy qiymati 300 million dollar bo‘lgan 5 yillik yevroobligatsiyalarni chiqardi. Shunday qilib, u xalqaro kapital bozorining to‘la huquqli ishtirokchisiga aylandi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2020-yil 24-yanvar kuni Oliy Majlis Senati va Qonunchilik palatasiga navbatdagi Murojaatnomasida bank tizimi va kapital bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari zarurligini alohida ta’kidlagan edi. Tijorat banklarining uzoq muddatli investitsiyalarini jalb qilish, shuningdek, xalqaro kapital bozoriga chiqish zarurati. Mamlakatda barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlash, xorijiy sarmoyalarni keng ko‘lamda jalb etishda xalqaro kapital bozori muhim o‘rin tutadi. 2019-yilda O‘zbekiston Respublikasi suveren yevroobligatsiyalarining muvaffaqiyatli muomalada bo‘lishi mahalliy korxonalar va O‘zbekiston Milliy bankining xalqaro

bozorlarga chiqishi uchun yangi istiqbollarni ochdi. Bugungi kunda O‘zbekiston Milliy banki moliya institutlarining mablag‘larini jalb qilish, iqtisodiyotning yetakchi tarmoqlarini modernizatsiya qilish, shuningdek, ustuvor va strategik ahamiyatga ega bo‘lgan investitsiya loyihalarini moliyalashtirish bo‘yicha respublika yetakchi bankidir. O‘zbekiston Milliy banki Citibank (AQSh), Natixis (Fransiya), SMBC Nikko (Yaponiya), Gazprombank (Rossiya) kabi xalqaro miqyosda tan olingan andarrayting banklari bilan birgalikda ilk bor yevroobligatsiyalar chiqardi. 2020-yilning 12-13 oktyabr kunlari bo‘lib o‘tgan rodshou doirasida AQSh, Yevropa, Rossiya Federatsiyasi va Osiyodan 70 dan ortiq global xalqaro investorlar ishtirok etgan global audiokonferensiya (Global Investor Call) o‘tkazildi. Tadbirda Moliya vazirligi va Milliy bank vakillari investorlarga joriy makroiqtisodiy ko‘rsatkichlar hamda O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiyoti va bank sektorida olib borilayotgan islohotlarning borishi haqida ma‘lumot berdi. Xususan, O‘zbekiston Milliy banki tomonidan yevroobligatsiyalar chiqarilishi nafaqat bank, balki butun mamlakat uchun dolzarb ekanligini ta’kidladilar. Shuningdek, 12 ga yaqin yirik xalqaro investorlar bilan individual uchrashuvlar o‘tkazildi, ularning savollariga umumiy javoblar berildi. 2020-yil 14-oktabrda birinchi foiz stavkasi investorlar takliflari asosida moliyaviy maslahatchilarning tavsiyalariga ko‘ra 5-5,25 foiz (past-5 foiz) darajasida belgilandi. Yiliga 4,85% ni tashkil etgan kuponning yakuniy qiymati investorlar tomonidan yuqori talab va bu emissiya hajmidan ikki baravar ko‘p bo‘lganligi sababli savdo paytida boshlang‘ich foiz stavkasidan 0,30% ga pasaygan. Yevroobligatsiyalarning bunday muvaffaqiyatli suzishi mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarga xalqaro investorlar tomonidan ijobiy baho berilishini anglatadi. Bank tomonidan jalb qilingan mablag‘larni iqtisodiyotdagi strategik ahamiyatga ega yirik investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirishga yo‘naltirish rejalashtirilgan. Ma‘lumot uchun: yevrobond – bu Emitent uchun xorijiy valyutada chiqarilgan xalqaro andarrayterlar sindikati orqali xorijiy investorlar o‘rtasida joylashtirilgan qarzdorlik sertifikatini.

TOSHKENT, 14-fevral (Sinxua) – O‘zbekiston o‘zining birinchi xorijdagi davlat obligatsiyalarini Britaniyadagi London fond birjasiga joylashtirdi, deb xabar berdi O‘zbekiston Moliya vazirligi Markaziy Osiyo davlati o‘z iqtisodiyotini xorijiy investitsiyalar uchun ochishi munosabati bilan. “Nyu-York, Boston va Londonda bo‘lib o‘tgan keng qamrovli marketing mashg‘ulotlaridan so‘ng, O‘zbekiston Respublikasi 2019-yil 13-fevralda o‘zining 1 milliard AQSH dollari miqdoridagi ikki transhli obligatsiyalar taklifini muvaffaqiyatli baholadi”, deyiladi vazirlik xabarida. O‘zbekistonning yevroobligatsiyalarning debyut emissiyasining muvaffaqiyati investorlarning mamlakatning mustahkam iqtisodiy asoslariga, islohotlar va qarzlarni boshqarish strategiyasiga bo‘lgan ishonchini aks ettiradi, deyiladi vazirlik xabarida. O‘zbekiston rasmiylari tomonidan obligatsiyalar joylashtirilishi tarixiy deb baholandi, chunki mamlakat o‘n yillik iqtisodiy izolyatsiyadan so‘ng birinchi marta xalqaro qarz bozorlariga chiqdi. Obligatsiyalarni chiqarish JP Morgan, Citi Bank va Rossiyaning Gazprombank

tomonidan qo‘llab-quvvatlandi. O‘zbekiston rasmiylari O‘zbekistonning ikki banki va davlatga qarashli “O‘zbekneftgaz” shirkati ham xalqaro qarz bozorlariga chiqishni rejalashtirayotganini aytdi. O‘zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2016-yilda bo‘lib o‘tgan prezidentlik saylovlaridan so‘ng hokimiyat tepasiga kelganidan beri xorijiy sarmoyani jalb qilish maqsadida mamlakatning markazlashgan iqtisodiyotini isloh qilmoqda.

17-noyabr kuni Moliya vazirligi London fond birjasida O‘zbekistonning suveren xalqaro yevrobondlarini joylashtirilishini e‘lon qilgan. Moliya vazirligining “Gazeta.uz”ga ma‘lum qilishicha, yevrobondlar 10 yil muddatga chiqariladi. Obligatsiyalarning umumiy qiymati oshkor qilinmagan. 2019-yilning fevral oyida O‘zbekiston o‘z tarixida birinchi bo‘lib umumiy qiymati 5 milliardlik bo‘lgan 5 va 10 yillik yevrobondlarni joylashtirgan. Moliya vazirligi 19-noyabr kuni jahon moliya bozorlaridagi vaziyatdan kelib chiqib, suveren yevrobondlar chiqarilishi to‘g‘risida qaror qabul qiladi. 2019-yil noyabr oyi oxirida Moliya vazirining o‘rinbosari Ahadbek Haydarov 2020-yilda O‘zbekiston kamida 500 mln dollar miqdoridagi davlat yevrobondlarini qayta chiqarishi mumkinligi haqida xabar bergan edi.

Suveren obligatsiyalar xalqaro bozorga chiqqandan bir necha oy o‘tgach O‘zsanoatqurilishbank tomonidan emissiya qilingan ilk korporativ yevroobligatsiyalar jahon moliyachilarini qiziqtirib kelayotgan mavzulardan biri bo‘lib qolmoqda. Yaqinda Bond&Loans internet nashri O‘zbekiston moliya vaziri o‘rinbosari Odilbek Isoqov va Bank boshqaruvi raisi Aziz Voitov bilan shu mavzuda suhbat uyushtirdi.

Bond&Londs: Mazkur ilk bitim bir necha jihatdan novatorlikka ega. Zero, bu O‘zbekiston tashqarisidagi ilk korporativ emissiya hisoblanadi.

Bank chakana savdoni kengaytirishga harakat qilmoqda, mahalliy kichik va o‘rta biznes rivojlanishiga yordam bermoqda. Yevroobligatsiya ushbu o‘zgarishlarning bir qismi bo‘lib, qarz beruvchiga kelgusi yillarda eng katta o‘shish yo‘nalishlari qanday bo‘lishini aniqlashga ko‘maklashadi.

Xulosa qilib aytganda, Yevroobligatsiyalarni chiqarish sababi qanchalik hurmatga loyiq ko‘rilsa, emitentga bo‘lgan ishonch shunchalik yuqori va ularni sotish shartlari shunchalik foydali bo‘ladi. O‘zbekiston suveren kredit reytingini olish va yevrobondlarni chiqarishdan oldin iqtisodiy axborotni yig‘ish hamda tarqatish tizimini, tegishli normativ-huquqiy bazani xalqaro standartlarga muvofiq holga keltirishi, iqtisodiy tartibga solish tizimini yanada shaffof va investorlar uchun tushunarli qilishi kerak. Reytingni olgandan so‘ng O‘zbekiston banklari ham shu kabi reytinglarni qo‘lga kiritishi hamda xorijdan yanada past stavkalarda mablag‘lar jalb etishi mumkin bo‘ladi. Binobarin, korxonalarining bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlari yanada ortadi. Ham mahalliy, ham xalqaro kompaniyalar uchun fond bozorlarida yangi istiqbollar ochiladi. Bularning barchasi xalqaro kapital bozoriga chiqishni yanada yengillashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Rashidov O.Yu, Qurbonov X.A., Karlibaeva. R.X. Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish. O'quv qo'llanma. — T.: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2005.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. "Bozor islohotlarini chuqurlashtirish va iqtisodiyotni yanada erkinlashtirish sohasidagi ustuvor yo'nalishlar amalga oshirilishini jadallashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" Toshkent. 14.06.2020
3. Чувахина Л. Г. Еврооблигации и рынок евробумаг // Вопросы современной науки и практики. Университет им. В.И. Вернадского. — 2011.
4. <http://spot.uz>
5. <http://xs.uz>